

Zwoliński, Krzysztof

"Życie Żyrardowa" ma 60 lat : część II

Rocznik Żyrardowski 8, 611-641

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krzysztof Zwoliński

„Życie Żyrardowa” ma 60 lat **Część II**

W tomie VII „Rocznika Żyrardowskiego” zamieszczono już pod powyższym tytułem pierwszą część opracowania, w którym scharakteryzowano powstanie i funkcjonowanie „Życia Żyrardowa” oraz jego protoplastów. Przedstawione tam zostały dzieje „Życia Żyrardowa” do 1969 roku, z uwzględnieniem jego rozwoju, kolejnych zmian organizacyjnych, form działania i roli spełnianej w środowisku Żyrardowa i najbliższych okolic.

W tej części artykułu prześledzimy dalszy ciąg działalności tej wciąż popularnej w swoim środowisku regionalnej gazety.

* * *

Przygotowania do jubileuszu 20-lecia **„Życia Żyrardowa”**

W 1970 roku „Życie” wkroczyło w dwudziesty rok swego istnienia. Zgodnie z tradycją przygotowania do tego jubileuszu rozpoczęto z dużym wyprzedzeniem. „Życie” nr 1–2 z 10 stycznia 1970 roku zamieściło na ten temat szeroką informację. Oficjalna inauguracja uroczystości jubileuszowych, które miały trwać cały rok, odbyła się 3 stycznia na noworocznym spotkaniu władz miejskich Żyrardowa z bohaterami rubryki „Życia” pt. „Ludzie dobrej roboty”. Program uroczystości rocznicowych obejmował wiele imprez, spotkań z czytelnikami, konkursów i zawodów sportowych. Włączone zostały do niego stałe akcje Redakcji, jak: plebiscyt na wzorowych sprzedawców, konkurs piosenkowski, doroczne zawody kolarskie oraz nowe – plebiscyt na najlepszego sportowca Żyrardowa w 1969 roku. Planowano także zorganizowanie wiosennych biegów ulicznych, festynu dla dzieci, urządzenia wystawy „Z Życiem przez 20-lecie”, rozpisanie konkursu na najlepszą korespondencję z terenu miasta lub okolic oraz wielką imprezę jubileuszową z występami artystycznymi, konkursami i niespodziankami dla czytelników.

W tym samym numerze „Życia” podano do wiadomości, że w Żyrardowie rozpoczął działalność oddział Biura Projektów Przemysłu Chemicznego „Prochem” który został tu przeniesiony z Warszawy w ramach akcji deglomeracyjnej. Oddział miał pracować głównie na potrzeby Zakładów Lniarskich. Pierwszym jego dziełem miał być projekt nowej ciepłowni, która w przyszłości ogrzewać miała nie tylko Zakłady Lniarskie, ale i miasto.

Jak wspomnieliśmy, program obchodów 20-lecia „Życia Żyrardowa” zakładał m.in. ogłoszenie konkursu na najlepszą korespondencję z terenu miasta i okolic.

Wpłynęło wiele prac konkursowych. Po zapoznaniu się z nimi, I miejsce przyznano korespondencji przysłanej przez Benedykta Sucheckiego z Kamicy, powiat skierniewicki. Praca ta opublikowana została w całości w „Życiu Żyrardowa” nr 30 z 25 lipca 1970 r., pod redakcyjnym tytułem: „Uparty chłop”, uwypuklonym nadtytułem – „Droga do dyplomu”.

Ze względu na szczególną treść i społeczną wymowę tej konkursowej korespondencji, warto przypomnieć, co Benedykt Suchecki wówczas o sobie napisał. Z treści artykułu wyłania się nam sylwetka żądnego wiedzy wiejskiego młodzieńca, pragnącego wykorzystać życiową szansę awansu społecznego, zaistniałą dla chłopskich dzieci w Polsce Ludowej. Dążenie do tego celu poparte było nie tylko chęcią zdobycia wykształcenia, ale i chłopskim uporem w jego realizacji.

Uzyskał upragniony dyplom ukończenia studiów wyższych i wzniosł się na wyżyny drabiny społecznej. Tym samym jawi się nam jako człowiek rzetelny, pracowity, konsekwentny w działaniu, otwarty na ludzi i cieszący się ich zaufaniem. Był dobrym gospodarzem gminy Puszcza Mariańska, którą z woli wyborców kierował jako wójt. Piastował także mandat posła na Sejm RP.

Miasto Żyrardów odznaczone Orderem Sztandaru Pracy I Klasy

Swoje wielkie święto przeżywał Żyrardów w dniu 24 stycznia 1970 roku. Miasto odznaczone zostało Orderem Sztandaru Pracy I Klasy. Żyrardów przybrał odświętny wygląd na powitanie 65. rocznicy wybuchu Rewolucji 1905 roku, która zbiegła się z 25-leciem wyzwolenia miasta spod okupacji hitlerowskiej i obchodami Roku Leninowskiego.

Wspomnienia tamtych lat, kiedy żyrardowscy włókniarze, solidaryzując się z walką robotników rosyjskich, podnieśli buntowniczą pięść przeciwko carskim zaborcom i pozostającym na ich usługach rodzimym wyzyski-

waczom – znowu odżyły na ulicach Żyrardowa. Właśnie tutaj w kolebce ruchu rewolucyjnego na Mazowszu oddano hołd wszystkim bojownikom sprawy robotniczej, którzy przez kilka pokoleń walczyli o wolność, pracę i socjalizm – własną krwią barwiąc czerwien proletariackich sztandarów. Na uroczystości żyrdardowskie w dniu 24 stycznia przybyli: członek biura politycznego KC PZPR Ryszard Strzelecki, kierownictwo WKW PZPR z I sekretarzem Henrykiem Szafrąnskim, przewodniczący Prezydium WWRN – Józef Pińkowski, weterani ruchu rewolucyjnego, przedstawiciele powiatów pruszkowskiego i grodziskiego oraz delegacje zakładów z Warszawy, Łodzi, Zakładów Gumowych Górnictwa i kopalni węgla Miechowice w Bytomiu. Obecny był ambasador ZSRR w Polsce Awierkij Aristow.

Uroczystości żyrdardowskie odnotowane zostały niemal przez wszystkie gazety centralne, radio i telewizję – o czym donosiło „Życie Żyrardowa”.

W kwietniu 1970 roku na święto Eskulapa żyrdardowska służba zdrowia otrzymała prezent w formie nowego budynku dla Liceum Medycznego. Obiekt zlokalizowany był w pobliżu szpitala i imponował swoją wielkością. Składał się z pięciu budynków połączonych ze sobą w jedną całość: z właściwej szkoły, internatu, sali gimnastycznej, pomieszczeń gospodarczych i budynku mieszkalnego dla personelu. Na budowę tej palcówki wydano ok. 20 milionów złotych. W relacji z tego wydarzenia zamieszczonej w „Życiu” nr 14 z 4 kwietnia reporter zwrócił szczególną uwagę na doskonałe wyposażenie w części szkolnej pracowni do nauki przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących oraz sal do ćwiczeń zawodowych z pielęgniarstwa. Planowano, że w nowym roku szkolnym 1970–1971 w budynku tym zorganizowana zostanie dodatkowo Państwowa Szkoła Położnych.

Ziomkowie Filipa de Girarda z wizytą w Żyrardowie

Jak już wspominaliśmy, od pewnego czasu trwała wymiana korespondencji między merem miasta Lourmarin a prezydium MRN oraz Spółdzielnią Mieszkaniową „Jedność” w Żyrardowie. W następstwie tych kontaktów doszło do złożenia w dniach 28 lipca–3 sierpnia 1970 roku wizyty francuskich gości w Żyrardowie. W składzie delegacji byli: mer Lourmarin Henri Barthelemy wraz z małżonką, jego zastępca Antoine Huroit z małżonką, radny miejski – Leopold Parraud, profesor miejscowego gimnazjum – Robert Pascal-Ytier oraz dziennikarz Jean Claude Rey z małżonką.

Pełną relację z przebiegu wizyty gości w naszym mieście zamieściło „ŻŻ” nr 32 z 8 sierpnia. Oficjalne powitanie z władzami miejskimi oraz dyrektorami żyrdardowskich zakładów włókienniczych odbyło się 9 sierpnia.

W imieniu społeczeństwa Żyrardowa przewodniczący Prezydium MRN – Stanisław Milczarek życzył droгим gościom jak najprzyjemniejszego pobytu w naszym mieście, wręczając na ręce mera Lourmarin medal pamiątkowy wybity z okazji 140-lecia zakładów, którym początek dał bliski obu miastom Filip de Girard. W odpowiedzi pan Henri Barthelemy przekazał serdeczne pozdrowienia od mieszkańców swojego miasta, rewanżując się pięknym proporczykiem z herbem Lourmarin, którego jedną z czterech części stanowi symbol rodu Girardów.

W czasie wizyty delegacji francuskiej w żyrardowskim Muzeum Historii Ruchu Robotniczego mer Henri Barthelemy przekazał tej placówce cenne pamiątki po Filipie de Girard, pochodzące z muzeum jego imienia w Lourmarin. Wśród darów znajdowało się m.in. popiersie Girarda z 1852 roku, własnoręcznie wykonany przez niego model turbiny wodnej, oryginalny kałamarz porcelanowy z jego biurka, stary sztych przedstawiający Żyrardów za życia Girarda oraz wiele nieznanych u nas rękopisów, listów i publikacji wynalazcy. Do najciekawszych dokumentów należą odręcznie spisane refleksje Girarda na temat wojny polsko-rosyjskiej w 1830 roku, której autor był aktywnym uczestnikiem.

Z racji pobytu w Żyrardowie delegacji miasta Lourmarin ambasador Republiki Francuskiej w Warszawie wydał 31 lipca okolicznościowy coctail w swojej rezydencji. Obok gości z Lourmarin wzięli w nim udział przedstawiciele władz miejskich Żyrardowa i kierownictwa Spółdzielni Mieszkaniowej „Jedność”.

Jubileusz

Grudniowe numery „Życia Żyrardowa” w znacznym stopniu wypełnione były treściami związanymi z jego jubileuszem 20-lecia. W numerze 49 z 5 grudnia 1970 redakcja zamieściła na pierwszej stronie zaproszenie na uroczystości jubileuszowe.

Otwarte zostały dwie wystawy poświęcone „Życiu Żyrardowa”: w MDK przegląd dorobku pracy redakcji w okresie 20-lecia oraz w ODK – wystawa prac konkursowych dzieci i młodzieży szkolnej „Życie Żyrardowa pomaga, uczy, wychowuje”.

W tym samym numerze zamieszczony został okolicznościowy felieton pióra redaktora naczelnego „Życia” – Macieja Twardowskiego. Ze względu na już historyczną jego treść, oddającą najpełniej atmosferę tamtych dni oraz rolę, którą odgrywało „Życie Żyrardowa” w ich kształtowaniu, przytaczamy fragmenty tego felietonu. Autor napisał: „Przypominacie sobie Boya? Ze zwykłym sobie dowcipem i ironią pisał kiedyś o jubileuszach...

Bierze się do tego celu
Tęgiego, starego pryka,
Sadza się go na fotelu,
I siarczyście go się „tyka”.

Przyszedł i na nas czas jubileuszu, co – niestety – widać także po przyprószonych siwizną skroniach i zaokrąglonych kształtach niektórych redaktorów. Ale „starego pryka” sobie wypraszamy. Tym bardziej, że naszemu „Życiu zaledwie 20 lat”, a więc nawet „srebrnym weselem” poszczycić się nie możemy. Jesteśmy jednak najstarszym pismem z tych, jakie się kiedykolwiek w Żyrardowie ukazywały i jedyną tego rodzaju gazetą na Mazowszu. A to już coś.

Rośliśmy razem z naszym miastem, od 20 lat towarzyszymy jego życiu i próbujemy trochę je kształtować, zmieniać na lepsze, rozbudzać twórcze inicjatywy i wyższe aspiracje. Staramy się być użyteczni i pożyteczni, stwarzając pomost porozumienia między władzą i obywatelem, między obywatelem a władzą. Nasze łamy zawsze stoją otworem dla spraw ludzi pracy, ich radości, zmartwień, osiągnięć i trudności.

Dążymy do tego, aby „Życie Żyrardowa” z każdym numerem stawało się bardziej urozmaicone i interesujące, aby mniej w nim było nieścisłości, a więcej celnej i skutecznej krytyki. Pragniemy, aby w następnym 20-leciu nasza gazeta dawała pełniejszy niż dotychczas obraz Żyrardowa i ludzi w nim żyjących, abyśmy swoimi piórami coraz lepiej służyli Polsce i naszemu miastu. Niech cotygodniowe spotkania z „Życiem” stają się z każdym numerem ciekawsze i przyjemniejsze. Byśmy się nigdy nie zestarzelili. Tego sobie i Wam w dniu jubileuszu życzy... Maciej Twardowski”.

W tym samym numerze w rubryce „Sam o sobie” Maciej Twardowski zamieścił nietypowy wywiad „Z samym sobą”, a Tadeusz Sadowski „odpytał” Alinę Lewandowską, która obchodziła 15-lecie pracy w redakcji. Suplement jubileuszowy był bogato ilustrowany zabawnymi komiksami z działalności zespołu redakcyjnego.

Trwające od początku 1970 roku obchody 20-lecia „Życia Żyrardowa” swój finał miały w sobotę, 5 grudnia. Tego dnia członkowie zespołu redakcyjnego już od rana przyjmowali delegacje zakładów pracy, organizacji społecznych, czytelników składających „Życiu” urodzinowe życzenia. Szczególnie miłymi gośćmi były grupy przedszkolaków.

Centralnym punktem uroczystości była akademie zorganizowana w sali widowiskowej MDK. Poprzedziło ją otwarcie wystawy „Z „Życiem” przez XX-lecie” obrazującej dorobek gazety w działalności wydawniczej, organizatorskiej, politycznej, społecznej, oświatowej, kulturalnej, sportowej.

Wystawa została wykonana społecznie przez pracowników Zakładów Lniarskich według projektu plastyka CLPLn – Grzegorza Taranka.

Przebieg uroczystości relacjonowany był w „*Życiu*” nr 50 z 12 grudnia 1970. Wzięło w niej udział wielu dostojnych gości reprezentujących władze województwa warszawskiego, honorowy członek załogi Żyrardowskich Zakładów Lniarskich – dr Krystyna Cyrankiewicz, dyrektor naczelny Warszawskiego Wydawnictwa Prasowego, członkowie władz Zarządu Głównego i Okręgowego Włóknarzy, organizacji młodzieżowych, poseł na Sejm PRL Ryszard Bartosiewicz, przedstawiciele władz miejskich, korespondenci i współpracownicy gazety oraz setki czytelników. Otwarcia akademii dokonał przewodniczący Miejskiego Komitetu Frontu Jedności Narodowej – Krzysztof Zwoliński. Referat omawiający powstanie, rozwój i działalność gazety na przestrzeni 20 lat wygłosił redaktor naczelny „*Życia*” Maciej Twardowski.

Następnie zabrał głos sekretarz WKW PZPR Adam Stolarzewicz. W imieniu władz wojewódzkich złożył pracownikom redakcji gratulacje i życzenia, wysoko oceniając „*Życie*”, które dobrze zasłużyło się Miastu i ... da się lubić.

Z okazji jubileuszu dziennikarzom „*ŻŻ*” wręczone zostały odznaczenia i odznaki honorowe: Tadeusz Sadowski – Srebrne Odznaczenie im. Janka Krasickiego i Złotą Odznakę „Za Zasługi Dla Woj. Warszawskiego”, Alicja Lewandowska – Brązowe Odznaczenie im. Janka Krasickiego, a Maciej Twardowski – Odznakę „Zasłużony Pracownik Zakładów Tkanin Technicznych” i Odznakę „Przyjaciel Harcerstwa”. Ponadto cały zespół redakcyjny został odznaczony zbiorową odznaką „Zasłużony Działacz Związku Zawodowego Włóknarzy”.

Było wiele życzeń, kwiatów i upominków dla pracowników redakcji. Napłynęło dziesiątki telegramów. Czas umilała orkiestra dęta Ochotniczej Straży Pożarnej pod batutą Feliksa Okraszewskiego.

Na zakończenie wystąpił Zespół Estradowy Wojsk Wewnętrznych z programem „Wkraczamy w lata 70.” – pełnym żołnierskiego dowcipu, melodyjnych piosenek, tańców i skeczów.

Przed nowymi wyzwaniami

Trzeci styczniowy numer „*ŻŻ*” z 1971 roku zamieścił informację o przedpremierowej projekcji w kinie „Len” filmu dokumentalnego o Żyrardowie pt. „Wyprzedaj”. Film na zlecenie telewizji zrealizowała Wytwórnia Filmów Dokumentalnych przy udziale Muzeum Historii Ruchu Robotniczego w Żyrardowie. Obrazował najbardziej tragiczny okres w dziejach Żyrar-

dowa, wydanego na łup konsorcjum francuskiemu Marcela Boussaca. Twórcy filmu – W. Pomianowski i Julian Konar ukazali również walkę żyrdowskich robotników z wyzyskiem obcego kapitału. Film trwał ok. 45 minut.

W styczniu 1971 roku opracowane zostały wyniki Narodowego Spisu Powszechnego, z którego wynikało, że w Żyrardowie zamieszkiwało 33 200 osób. „Życie” nr 4 z 23 stycznia, przytaczając tę liczbę podało, że było w tym ok. 15 tys. mężczyzn i ponad 18 tys. kobiet. Tak więc, na jednego mężczyznę przypadało 1,2 kobiet. Ponad 3,5 tys. mieszkańców Żyrardowa urodziło się w latach 1950–1959. Podstawowym źródłem utrzymania dla 16 700 żyrdowian była praca poza rolnictwem.

W nocy z 4 na 5 kwietnia 1971 roku zmarł na zawał serca długoletni fotoreporter „ŻŻ” Wacław Prokopczyk. Wspomnienie pośmiertne o swoim współpracowniku zamieściło „Życie” z 10 kwietnia.

W „Życiu” z 22 maja zamieszczono informację, że powszechnie znany i szanowany w tym środowisku prezes Towarzystwa Przyjaciół Żyrardowa doc. dr Władysław Pałucki otrzymał tytuł profesora. Nominacja ta stanowiła uwieńczenie długoletniej pracy naukowej W. Pałuckiego zapoczątkowanej już na emigracji podczas II wojny światowej.

Z „Życia Żyrardowa” 26 czerwca sympatycy sportu dowiedzieli się o wielkiej zwycięskiej batalii piłkarzy „Żyrardowianki”. W meczu z Legią rozegranym 20 czerwca 1971 roku pokonali przeciwnika 3:0 i zapewnili sobie awans do III ligi. Było to spełnienie marzeń kibiców „Żyrardowianki” w blisko 50-letniej historii żyrdowskiego piłkarstwa.

Żyrardów stawał się miastem coraz bardziej zmotoryzowanym. Jak podawało „ŻŻ” nr 31 z 31 lipca, w miejscowym Wydziale Komunikacji na koniec czerwca 1971 roku zarejestrowanych było łącznie 2988 pojazdów, w tym 2442 prywatnych. Motocykle posiadało 1851 osób, a samochody osobowe 586.

To samo „ŻŻ” zamieściło informację pod szczytnym nadtytułem: Miasteczko z Królewską Przeszłością – o działalności komitetu organizacyjnego powołanego w związku z jubileuszem 750-lecia pobliskich Wiskitek. Pierwsza wzmianka o Wiskitkach pochodziła z 1291 roku. Nazwę tej miejscowości wymieniał książę Konrad Mazowiecki przy okazji nadania klasztorowi w Czerwińsku wsi Kostkowe. O Wiskitkach wspominał również książę Bolesław II w związku z przekazaniem swojej matce w 1297 roku ziemi wyszogrodzkiej. Z zachowanych dokumentów wynika, że w 1410 roku odwiedził w Wiskitkach swoją siostrę Annę król Władysław Jagiełło, który następnie przez kilka dni polował na tury w okolicznych lasach. W 1472 roku na polowaniach w Puszczy Wiskitskiej uczestniczył król Kazimierz Jagiellończyk.

Delegacja z Żyrardowa w Lourmarin

„Delegacja z Żyrardowa wyjechała do Lourmarin” – głosił tytuł artykułu zamieszczonego w „*ŻŻ*” nr 36 z 4 września 1971 roku. Oficjalna delegacja władz miejskich i zakładów pracy Żyrardowa na czele z przewodniczącym Prezydium MRN Stanisławem Milczarkiem przebywała w dniach 2–8 września z rewizytą w Lourmarin. Obszerną informację z tej wizyty zamieścił redaktor naczelny Maciej Twardowski w „*Życiu*” nr 38 z 18 września. Jej tytuł brzmiał: „Na gościnnej ziemi Filipa de Girard. Entuzjastyczne powitanie delegacji żyrdowskiej przez mieszkańców Lourmarin”. Oto fragmenty tej relacji: „... Od 142 lat istnienia Żyrardowa po raz pierwszy stanęli żyrdowiaczy na ziemi, po której niegdyś stapał i w której obecnie spoczywa ten, który dał początek i nazwę naszemu miastu. Niedoceniony we własnym kraju tutaj znalazł drugą ojczyznę i jej poświęcił wszystkie swoje siły, umiejętności, wiedzę i zapał. W Żyrardowie przebywał prawie 10 lat, gdzie jego doniosły wynalazek – mechaniczna przędzarka lnu – znalazł praktyczne zastosowanie na skalę przemysłową.

Niemal dokładnie w 126 rocznicę jego śmierci, u wejścia do grobowca rodzinnego Girardów w Lourmarin spoczęła wiązanka biało-czerwonych kwiatów przewiązana szarfą z napisem; „Filipowi de Girard delegacja m. Żyrardowa”, zaś przedstawiciele obu miast mocno uściśnieli sobie dłonie na znak przyjaźni, którą on kiedyś nawiązał. Była to chwila wzruszająca i symboliczna zarazem, tak jak pełen najpiękniejszych wzruszeń był cały nasz pobyt na gościnnej ziemi prowansalskiej.

Gospodarze Lourmarin, na czele z merem p. Henrim Barthelemy i jego zastępcą p. Antoine Huriot, przygotowali dla nas niezwykle bogaty i urozmaicony program. Wystarczy wymienić jednym tchem, że przez niespełna tydzień zwiedziliśmy Marsylię, Awinion, Lourmarin, Cavailon, Apt, Fontaine de Vaucluse, Gordes, Silvacanne, Bandol, dwie wyspy na Morzu Śródziemnym: Bendor i Embiez oraz wielki zbiornik wodny Saint Christophe.

...Spotykaliśmy się także oficjalnie i prywatnie z mieszkańcami Lourmarin. Do największych z tych spotkań należały: zgromadzenie w ogrodach Muzeum Filipa de Girard zakończone koktailem z udziałem ponad 200 osób oraz wieczór pożegnalny, w którym na wspólnej kolacji uczestniczyła prawie połowa ludności Lourmarin. Niezapomnianych przeżyć dostarczył również koncert zorganizowany na cześć naszej delegacji w nastrojowej scenerii miejscowego zamku. Po wykonaniu „Etiudy Rewolucyjnej” Chopina publiczność wstała z miejsc, gorąco manifestując na rzecz przyjaźni francusko-polskiej.

Innym wzruszającym momentem było uroczyste odsłonięcie tablicy przy wjeździe do Lourmarin, na której umieszczono napis: „Lourmarin jest zaprzyjaźnione z miastem Żyrardów – Polska”.

Tak, to były podniosłe chwile i niezapomniane przeżycia dla mieszkańców zaprzyjaźnionych miast. A może warto rozważyć możliwość kontynuowania tych wzniosłych tradycji?

W świetle przytoczonej relacji z pobytu delegacji Żyrardowa w rodzinnym mieście Filipa de Girarda rangi symbolu nabiera I tytuł artykułu zamieszczonego w 38 numerze „Życia” z 18 września 1971: „Żyrardów jednym z najpoważniejszych eksporterów lnu na świecie”. Bo to przecież Filip de Girard stworzył podstawy do tego, by w latach 70. XX wieku Żyrardowskie Zakłady Lniarskie stały się eksporterem światowej rangi. Wtedy Zakłady Lniarskie „Żyrardów” prawie wyłącznie reprezentowały polski len na rynkach zagranicznych. W świecie liczyło się wówczas tylko trzech producentów wyrobów lnianych: Belgia, Wielka Brytania i Polska, które skupiały w swoich rękach 80 proc. wszystkich dostaw. W tym udział Polski oceniany był na ok. 30 proc. Zakłady Lniarskie „Żyrardów” eksportowały nie tylko tkaniny, ale także odpady surowcowe, pakuły oraz płyty październikowe. Tkaniny kierowane były wyłącznie do krajów kapitalistycznych. Głównym odbiorcą były Stany Zjednoczone, na które przypadało ponad 64 proc. całego eksportu. Pozostałe ilości sprzedawane były do Kanady, Włoch, Australii, Szwajcarii, Afryki Południowej, Norwegii, Japonii, Nowej Zelandii i Grecji. W pierwszym półroczu 1971 roku plan dostaw eksportowych wykonano w 114 proc. Zaś w 1972 roku dostawy eksportowe Zakładów Żyrardowskich miały wzrosnąć prawie dwukrotnie, głównie w wyniku rozpoczęcia masowej produkcji tkanin odzieżowych.

Wokół programu społeczno-gospodarczej rekonstrukcji Żyrardowa

Z datą 19 lutego 1972 roku ukazał się 1000 numer „Życia Żyrardowa”. Od prawie 22 lat gazeta towarzyszyła życiu miasta i jego mieszkańców, będąc wyrazicielką ich osiągnięć, radości, potrzeb, ambicji a także kłopotów i smutków. Podsumowując miniony okres działalności gazety, jej redaktor naczelny Maciej Twardowski m.in. napisał: „Przez te lata na 4050 kolumnach druku zapisywaliśmy współczesną historię Żyrardowa, a także wybiegaliśmy marzeniami do przodu, ukazując perspektywiczną wizję naszego miasta. Niektóre z tych prognoz już się spełniły, inne są nadal „pieśnią przyszłości”. Każde ważniejsze wydarzenie, każdy fakt godny upa-

miętnienia, każda sprawa zasługująca na podniesienie znajdowały i znajdować będą odbicie na łamach „Życia” nie tylko dla doraźnej informacji, ale i dla pamięci pokoleń, które przyjdą po nas. Niech wiedzą, jak żyliśmy i pracowaliśmy, czym się zajmowaliśmy, jakie problemy próbowaliśmy rozwiązywać”.

Na przedwiośniu 1972 roku redakcja „Życia” ogłosiła nową akcję pod hasłem: „Żyrardów w zieleni i kwiatkach”. Wiązało się to z zatwierdzeniem przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów programu społeczno-gospodarczej rekonstrukcji Żyrardowa w planie 5-letnim. Ogłaszając tę akcję, skierowaną do Zarządu Zieleni Miejskiej, Spółdzielni Mieszkaniowej, Zarządu Budynków Mieszkalnych, Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej, komitetów blokowych, zakładów, instytucji, młodzieży i wszystkich mieszkańców Żyrardowa, gazeta miała na względzie zapewnienie powszechnego udziału społeczeństwa w porządkowaniu i upiększaniu swojego miasta. Akcja ta zakończyła się pełnym sukcesem. Żyrardów przez kilka następnych lat był ukwiecany i zazieleniany. Wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych ciągnęły się cieszące oczy przechodniów zadbane trawniki, krzewy ozdobne, sadzono drzewa i rabaty kwiatów.

W numerze „Życia” z dnia 6 maja 1972 r. zamieszczony został nekrolog o śmierci Jadwigi Twardowskiej – znanej w mieście organizatorki żyrardowskiego harcerstwa. Zmarła 29 kwietnia 1972 roku. Oto fragment nekrologu: „Mundur harcerski założyła blisko 50 lat temu i niezależnie od okoliczności zawsze pozostała wierna harcerskiemu przyrzeczeniu – pracy dla dobra Polski. Stopień harcmistrza uzyskała przed wojną. Do końca kampanii wrześniowej 1939 roku była komendantką żeńskiego hufca ZHP w Żyrardowie. Pod jej kierownictwem harcerki niosły pomoc rannym żołnierzom polskim, a następnie jeńcom wojennym.

Podczas okupacji hitlerowskiej Jadwiga Twardowska wraz z grupą przedwojennych instruktorek zorganizowała konspiracyjną drużynę harcerską „Młody Las”, która w ramach „Szarych Szeregów” została następnie włączona do Wojskowej Służby Kobiet miejscowego Ośrodka Armii Krajowej. Dziewczęta z tej drużyny stanowiły wypróbowaną kadrę reaktywowanego po wyzwoleniu hufca żeńskiego, na czele którego stanęła drużna Twardowska”.

„Życie Żyrardowa” nr 25 z 17 czerwca 1972 roku zamieściło informację z obrad plenum Miejskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu, które odbyło się 9 czerwca. Omawiano na nim problemy związane z funkcjonowaniem samorządów lokatorskich oraz zapoznano się z przygotowaniem do akcji letniej dla dzieci i młodzieży.

W sprawach organizacyjnych na wniosek Miejskiej Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Politycznych wybrano nowego przewodniczącego MK FJN. Został nim naczelny redaktor „*ŻŻ*” mgr Maciej Twardowski.

W końcu czerwca 1972 roku nastąpiło otwarcie Ośrodka Wypoczynku i Rekreacji na Hamerni, o czym informowało „*Życie*” z 24 czerwca. Odtąd w pogodne dni ciągnęły tam całe rzesze żyrardowian spragnionych słońca, kąpieli i sportów wodnych.

Ku chwale Ojczyzny...

Niecodziennym wydarzeniem w życiu mieszkańców Żyrardowa była uroczystość promocji na oficerów WP, która odbyła się w niedzielę 10 września 1972 roku na torze kolarskim. „*Życie Żyrardowa*” nr 38 z 16 września, informując o tym niezwykłym dniu podało, że promocja taka odbyła się po raz pierwszy w naszym mieście. Przez ponad tydzień Żyrardów żył wojskiem. Towarzyszyły temu spotkania, wizyty, wspólne imprezy, a przede wszystkim praca przy porządkowaniu i upiększaniu miasta. Podchorążowie i kadra dowódcza Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Łączności im. Bolesława Kowalskiego z Zegrza wnieśli wiele ożywienia w codzienną atmosferę życia mieszkańców.

Wstępem do uroczystości promocji – donosiło „*Życie*” – „było spotkanie absolwentów WSOwŁ z szefem Wojsk Łączności gen bryg. Leonem Kołatkowskim, władzami miasta Żyrardowa i Komendą Szkoły. Na spotkaniu wręczono dyplomy ukończenia studiów wyższych przyszłym dowódcom – inżynierom oraz świadectwa ukończenia kursu uzupełniającego dla młodszych oficerów i podoficerów WP. Tym samym Wojsko Polskie wzbogaciło się o kilkuset doskonale przygotowanych dowódców – inżynierów łączności.

Uroczystość zakończyła defilada nowo promowanych dowódców.

W ślad za informacją zamieszczoną w „*Życiu*” nr 39 z 23 września 1972 roku przypomnijmy, że na jesiennych Międzynarodowych Targach w Lipsku wielki sukces odniosła ekspozycja polskiego przemysłu lniarskiego. Jeden z prezentowanych tam obrusów otrzymał złoty medal, przyznawany wyłącznie najbardziej efektywnym wyrobom najwyższej jakości. Był to obrus kolorowo tkany typu lanse, zaprojektowany przez Hannę Maniecką z Centralnego Laboratorium Przemysłu Lniarskiego w Żyrardowie. Tu zrealizowany został również jego projekt, a seryjną produkcję podjęły Zakłady Przemysłu Lniarskiego „Orzeł” w Mysłakowicach.

Radosną niespodziankę swoim czytelnikom sprawiło „*Życie Żyrardowa*” nr 53 z 30 grudnia 1972 roku. Po raz pierwszy na swoich szpaltach zamieściło szopkę noworoczną, osadzoną w swej treści na realiach z życia

miasta. Tekst do niej napisał Maciej Twardowski, a humorystyczne ilustracje wykonał Adam Drela. Ta forma zabawnej satyry była kontynuowana w latach następnych i dotrwała do dnia dzisiejszego.

W 1973 rok „*ŻŻ*” wkroczyło w nakładzie 15 tys. egzemplarzy. Z początkiem roku „*Życie Żyrardowa*” obwieściło, że wkrótce na 3,5-hektarowym terenie między Zakładami Spirytusowymi a Zakładem Remontu Obrabiarek rozpocznie się budowa wielkiej fabryki domów. Miała ona stanowić ważny element społeczno-gospodarczej modernizacji Żyrardowa, a po uruchomieniu przyczynić się do przyspieszenia tempa budownictwa mieszkaniowego. Fabryka domów budowana była na licencji firmy Kesting i należała do najnowocześniejszych w kraju. Miała zatrudniać 185 pracowników. Planowany roczny pułap produkcji elementów wielopłytowych obliczany był na ok. 7 tys. izb. W pierwszej fazie eksploatacji fabryki ponad połowę produkowanych elementów otrzymywał Żyrardów, a resztę sąsiednie powiaty. Na bazie produkcji Fabryki Domów powstało osiedle „Północ” jako wielkie centrum mieszkaniowe.

W 1973 roku Żyrardów pozostawał nadal miastem wyjątkowo sfeminizowanym. Liczba kobiet – ponad 18 tys. – przewyższała o 3 tys. płęć „brzydką” i stanowiła prawie 55 proc. ludności Żyrardowa. Aż 92 proc. kobiet w wieku produkcyjnym pracowało na przysłowiowych „dwóch etatach”: zawodowym i domowym.

Historia i współczesność

„Niewiele szkół podstawowych w woj. warszawskim może się pochwycić tak długą historią, jak Szkoła nr 2 im. M Konopnickiej w Żyrardowie – napisano w „*ŻŻ*” nr 10 z 10 marca 1973 roku. W tym roku obchodzi ona właśnie 80-lecie swojego istnienia. Powstała w 1893 roku z inicjatywy ówczesnego właściciela Zakładów Lniarskich Karola Augusta Dittricha. Początkowo był to jednopiętrowy budynek, przeznaczony dla dzieci pracowników zakładu. Później „nowa szkoła” – jak ją wówczas nazywano – została rozbudowana przez dostawienie dalszych pięt.

W pierwszych latach prowadzono tu naukę jedynie w zakresie 4 klas: wstępnej, pierwszej, drugiej i trzeciej. Uczniowie – katolicy przydzielani byli do klas rosyjsko-polskich, a ewangelicy do rosyjsko-niemieckich. Wykłady odbywały się w języku rosyjskim, nauka zaś prowadzona była w klasach łączonych, tzn. klasa wstępna odbywała naukę wspólnie z pierwszą, a druga z trzecią. Żyrardowskie dzieci niełatwo jednak ulegały prowadzonej akcji rusyfikacyjnej. Dowodem tego może być czynny udział młodzieży w strajku szkolnym 1905 r. W czasie I wojny światowej działalność

dydaktyczna została zawieszona. W szkole mieszkali żołnierze niemieccy, a przez pewien czas mieścił się tu szpital. Dopiero od 1921 r. budynek szkoły na nowo rozbrzmiewał gwarem młodzieży. Kierownikiem została nauczycielka Ludwika Halina Frydrych. Szczególnie dramatycznie zapisał się w dziejach szkoły rok 1939. Nauka rozpoczęła się dopiero w listopadzie, a już w grudniu Niemcy zarządzili opróżnienie budynku, który zmieniono na szpital”.

Za „Życiem” nr 12 z 24 marca 1973 podajemy, że na ogólnopolskim dorocznym Konkursie Jakości i Estetyki Towarów pn. „Dobre – Ładne – Poszukiwane” rozstrzyganym na Poznańskich Targach Krajowych „Wiosna 73” Żyrardowskie Zakłady Lniarskie zdobyły kolejny złoty medal. Do pierwszego etapu konkursu obejmującego wytypowane grupy artykułów przemysłowych i spożywczych zgłoszonych zostało łącznie 1838 wyrobów. Jeden z dziewięciu złotych medali otrzymały Zakłady Lniarskie za zestaw siedmiu rodzajów dekoracyjnych tkanin zasłonowych.

„Życie” nr 18 z 5 maja 1973 komunikowało o odsłonięciu w końcu kwietnia na placu Wolności monumentu z tablicą pamiątkową dla uczczenia 90. rocznicy pierwszego strajku powszechnego załogi fabryki żyrardowskiej. Symboliczna metaloplastyka wykonana została przez Zakład Remontowy Obrabiarek według projektu Adama Dreli. Przemawiając do uczestników tej historycznej uroczystości, przewodniczący PMRN – Piotr Nowakiewicz przypomniał przebieg i znaczenie strajku robotników żyrardowskich zapoczątkowanego 23 kwietnia 1883 roku.

W 1973 roku nie tylko wyroby Zakładów Lniarskich odnosiły sukcesy na krajowych i zagranicznych rynkach. Także Żyrardowskie Zakłady Pończosnicze „Stella” poprawiały i doskonaliły jakość swoich towarów. Jak informowało „ŻŻ” z 4 sierpnia, cztery rodzaje pończoch produkowanych w tych Zakładach otrzymało znak najwyższej jakości krajowej. W najbliższym czasie podobny znak jakości miał być przyznany kolejnym pięciu rodzajom wyrobów.

W dniach 1–4 września 1973 roku na zaproszenie żyrardowskiej szkoły muzycznej przebywał w Polsce wiedeński chór młodzieżowy „Jung-Wien”. Wizycie tej patronowały Towarzystwo Austriacko-Polskie w Wiedniu i Polsko-Austriackie w Warszawie. Z pierwszym koncertem austriaccy goście wystąpili w Wyższej Szkole Muzycznej w Warszawie, po czym przybyli do Żyrardowa. Tu w sali widowiskowej MDK odbył się koncert galowy. W wypełnionej po brzegi sali zasiedli też przedstawiciele władz miasta. Informując o tym przyjaznym spotkaniu mieszkańców Żyrardowa z austriackimi artystami, „ŻŻ” z 8 września podkreślało serdeczne przyjęcie zgotowane gościom przez żyrardowską publiczność.

W dniu 3 września wiedeński chór koncertował w szkole muzycznej na rozpoczęciu nowego roku szkolnego.

W uroczystej atmosferze rozpoczynała też rok szkolny 1973/74 społeczność szkoły włókienniczej. Łączyło się to z oficjalnym przekazaniem do użytku nowego budynku szkoły, zlokalizowanego przy ulicy Rewolucji Październikowej. Dyrektorzy Zakładów Lniarskich Tadeusz Wasek i Tadeusz Zieliński przekazali symboliczny klucz do szkoły dyrektorowi Stanisławowi Stefańskiemu. W tym czasie w murach szkoły pobierało naukę ok. 900 uczniów. W relacji z tej uroczystości „*ŻŻ*” nr 41 z 13 października przypominało, że w nowym budynku mieściło się aż pięć szkół: Zasadnicza Szkoła Włókiennicza dla Pracujących, Wielobranżowa Szkoła Doksztalająca, 5-letnie Technikum Włókiennicze (dienne). Technikum dla Pracujących i Technikum Zaoczne.

„Żyrardowiak kontradmirałem Marynarki Wojennej” – głosił tytuł artykułu w „*ŻŻ*” nr 43 z 27 października 1973 roku. Czytamy w nim: „Z okazji 30. rocznicy Wojska Polskiego odbyła się w Belwederze uroczystość nominacji oficerów WP na wyższe stopnie wojskowe. m.in. najwyższy w Marynarce Wojennej PRL stopień kontradmirała otrzymał żyrardowiak z pochodzenia Aleksy Parol.

Kontradmirał A. Parol urodził się 10 stycznia 1927 roku w Żyrardowie. Ukończył Szkołę Podstawową im. St. Staszica, a następnie – razem ze swym ojcem Józefem – pracował jako tokarz-mechanik w pruszkowskich zakładach mechanicznych. W 1945 roku został oficerem WP. Po ukończeniu Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej został oficerem Marynarki w korpusie technicznym. W latach następnych A. Parol zajmował wiele odpowiedzialnych stanowisk w Marynarce Wojennej”.

Do historii Żyrardowa przeszedł dzień 7 stycznia 1974 roku, upamiętniony pobytem Edwarda Gierka. Była to jego pierwsza wizyta w naszym mieście. Gościowi towarzyszyli gospodarze województwa warszawskiego. Powitanie nastąpiło przed Fabryką Domów „Kesling”, której rozruch technologiczny wyznaczony był na dzień 16 stycznia tego roku. W roli gospodarzy miasta występowali: I sekretarz KM PZPR Stanisław Barański, prezydent Piotr Nowakiewicz i przewodniczący MK FJN Maciej Twardowski. „*Życie Żyrardowa*” nr 2 z 12 stycznia 1974 roku informowało, że goście zwiedzili podstawowe obiekty i urządzenia Fabryki Domów, a następnie udali się do Zakładów Przemysłu Lniarskiego. Po ich zwiedzeniu odbyło się spotkanie z załogą, na którym omawiano sprawy produkcji, modernizacji parku maszynowego i rozwoju fabryki.

Z początkiem 1974 roku wprowadzona została prenumerata zbiorowa i indywidualna tygodnika „*ŻŻ*”. Spełniając zgłaszany od dawna przez

instytucje i czytelników postulat, Dział Upowszechniania Prasy Zarządu Głównego RSW zdecydował, że od 1 kwietnia 1974 roku „Życie Żyrardowa” można było nabywać na terenie całego woj. warszawskiego za pośrednictwem „Ruchu” (prenumerata zbiorowa) i poczty (prenumerata indywidualna).

Budowa ośrodka wypoczynkowego w Lucieniu

„Życie Żyrardowa” nr 16 z 20 kwietnia 1974 roku poinformowało czytelników o projekcie budowy przez Żyrardowskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego ośrodka wypoczynkowego w Lucieniu. Zakłady miały już swoje ośrodki wypoczynkowe m.in. w Zakopanem i Śliwinie, ale potrzeby załogi były daleko większe. Koncepcja budowy dodatkowego ośrodka powstała już w 1972 roku. Wybór padł na Lucień w powiecie gostyński. Były to tereny położone nad malowniczym jeziorem, na skraju lasu i, co ważne – w niezbyt dużej odległości od Żyrardowa. Zakupiono tam działkę o powierzchni 8 ha oraz przejęto w wieczystą dzierżawę 3 ha lasu. Zaplanowano wznieść ośrodek wypoczynkowy na miarę XXI wieku. Projekt opracowany przez Miasto-Projekt Koszalin zakładał budowę obiektów, obliczonych na ponad 300 stałych miejsc wczasowych.

Za „ŻŻ” nr 20 z 18 maja 1974 odnotujemy, że po rocznej przerwie wznowiono wydawanie „Biuletynu Informacyjnego” w Zakładach Lniarskich. Przeznaczony on był do użytku wewnętrznego załogi przedsiębiorstwa. Wydawaniem „Biuletynu” kierował zespół redakcyjny pod przewodnictwem Leszka Millera.

W tym samym numerze „ŻŻ” zamieszczona została wiadomość o planowanej likwidacji roszarni Zakładów Lniarskich. Miało to nastąpić do końca 1974 roku. Decyzja ta podyktowana była głównie względami ekonomicznymi i ekologicznymi. W części pomieszczeń zwolnionych po roszarni planowano zlokalizować oddział uszlachetniania płyt paździerzowych przeznaczonych dla przemysłu meblarskiego.

Żyrardowskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego odznaczone Orderem Sztandaru Pracy I Klasy

Z okazji 30-lecia Polski Ludowej 21 lipca 1974 r. na uroczystości w Belwederze ogłoszona została uchwała Rady Państwa o nadaniu orderów wielu miastom, powiatom i zakładom pracy. Wśród nich znalazły się Żyrardowskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego, którym nadano Order Sztan-

daru Pracy I Klasy. Był to wyraz uznania dla załogi tego wielkiego zakładu pracy, która na przestrzeni dwóch wieków zapisywała wspaniałą kartę w historii rozwoju polskiego przemysłu. Informując o tym wydarzeniu, „Życie Żyrardowa” nr 30 z 27 lipca 1974 r. dodawało, że z tej samej okazji wielu żyrardowianom nadano wysokie odznaczenia państwowe za ich szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej i społecznej.

Jak relacjonowało „ŻŻ” z 8 lutego 1975 roku sama uroczystość wręczenia Orderu Sztandaru Pracy I Klasy odbyła się 30 stycznia 1975 roku. W tym dniu Żyrardów gościł przewodniczącego Rady Państwa prof. Henryka Jabłońskiego. Wizyta zbiegła się z 30-leciem wyzwolenia miasta spod okupacji hitlerowskiej.

Gazociąg dla Osiedla Kościuszki...

Wielką sprawą dla Żyrardowa była jego gazyfikacja. W sierpniu 1974 roku sieć gazociągu doprowadzona została do osiedla „Kościuszki”, a także do znajdującego się jeszcze w budowie osiedla „Moniuszki”. „Życie” nr 35 z 31 sierpnia zapowiadało, że według przyjętych planów przyłącza wewnętrzne do instalacji ulicznej gazu zostaną wykonane do końca października 1974 roku. Wtedy gaz będzie mógł popłynąć do mieszkań.

Podobnie optymistyczną wiadomość przynosiło „Życie” nr 36 z 7 września 1974 r. Dotyczyło to rozpoczęcia budowy osiedla „Wschód”, które miało stanowić pierwszy fragment projektowanej Północnej Dzielnicy Mieszkaniowej Żyrardowa. Na terenach, gdzie jeszcze przed miesiącem zbierano z pól ostatnie zboże, rozpoczęły pracę budowlane koparki. Pierwszy miał stanąć blok oznaczony numerem 21 o 60 mieszkaniach. Inaugurował on realizację największego osiedla mieszkaniowego w historii Żyrardowa, rozciągającego się na terenie o powierzchni ok. 60 ha.

Zegar z kurantem na attyce Urzędu Miejskiego

W 30. rocznicę wyzwolenia Żyrardowa miejscowi rzemieślnicy ufundowali miastu zegar z kurantem, zainstalowany na attyce Urzędu Miejskiego. Oficjalnego przekazania aktu fundacyjnego zegara na ręce prezydenta Piotra Nowakiewicza dokonał starszy Cechu Walery Zarakowski. Następnie w towarzystwie zasłużonych członków Cechu Franciszki Śliwińskiej i Jakuba Wąsika odsłonił tablicę upamiętniającą to wydarzenie. W reporterskiej relacji z tego zdarzenia zamieszczonej w „ŻŻ” nr 4 z 25 stycznia 1975 r. m.in. napisano: „Zbliży się godzina 12.00. Przed 30 laty o tej porze czołgi

radzieckie wkraczały do centrum miasta. Oczy wszystkich skierowane są na tarczę zegara, który majestatycznie wybija 12.00. Wraz z ostatnim uderzeniem rozbrzmiewa kurant – melodia „Mazura Kajdaniarskiego”. Zgodnie z wyborem Czytelników „*ŻŻ*” jest ona odtwarzana w południe i o północy, zaś w pozostałe godziny kurant wygrywa „Prząśniczkę”.

„*Życie Żyrardowa*” nr 23 z dnia 7 czerwca 1975 roku jako najważniejszą zamieściło informację o nowym podziale administracyjnym kraju, zatwierdzonym uchwałą sejmu w dniu 1 czerwca 1975 roku. W wyniku tego powstało m.in. nowe województwo z siedzibą w Skierniewicach. Obejmowało 4 tys. km², zamieszkiwanych przez 388 tys. ludności. W skład woj. skierniewickiego wchodziły miasta: Żyrardów, Skierniewice, Brzeziny, Chodaków, Łowicz, Rawa Mazowiecka i Sochaczew; miasta i gminy: Biała Rawska i Mszczonów oraz 35 gmin wiejskich.

Największymi ośrodkami pod względem liczby ludności były: Żyrardów – 35 tys. ludności. Skierniewice – 27 tys. i Łowicz – 23 tys.

Z satysfakcją odnotowano fakt, że nominację na wojewodę skierniewickiego otrzymał znany żyrardowski działacz gospodarczy i społeczny – Stanisław Barański.

Było naturalnym, że od czasu utworzenia woj. skierniewickiego rozszerzył się znacznie zasięg oddziaływania tygodnika „*Życie Żyrardowa*”. Na jego szpalty wprowadzona została stała rubryka „Kronika wojewódzka”. Nakład gazety kształtował się w granicach 16 tys. egzemplarzy.

Kluczowe inwestycje Zakładów Lniarskich

Z informacji zawartych w „*ŻŻ*” nr 30 z 26 lipca 1975 dowiadujemy się, że był to przełomowy okres w dziedzinie inwestycji przemysłowych dla Żyrardowskich Zakładów Lniarskich. W decydującą fazę wchodziła wówczas budowa nowej tkalni, zlokalizowanej przy ul. 1 Maja. Miała ona być wyposażona w 300 krosien, w tym ponad 100 żakardowych. Planowane zatrudnienie obliczano na 700 osób. Docelowa zdolność produkcyjna miała wynosić 5,5 miliona metrów bieżących tkanin rocznie. Przekazanie obiektu do użytku przewidywano na grudzień 1976 roku.

Drugą kluczową inwestycją było rozpoczęcie budowy dużej ciepłowni zakładowej zlokalizowanej na centralnym placu przedsiębiorstwa od strony ulicy Okrzei. Nowa ciepłownia z kominem o wysokości 100 metrów miała zapewnić pełny pobór pary dla celów technologicznych i grzewczych z jednoczesnym wyłączeniem starych kotłowni, zanieczyszczających atmosferę spalinami. Zdolność produkcyjna nowej ciepłowni obliczona była

na dostarczanie około 100 ton pary na godzinę. Przewidywano także dostarczanie ciepła dla obiektów miejskich.

Zespół Szkół Włókienniczych

Swoje sukcesy notowała też żyrardowska oświata. Decyzją kuratora oświaty i wychowania w Skierniewicach z dniem 1 września 1975 roku rozpoczęła działalność Zespół Szkół Włókienniczych w Żyrardowie. Jak napisano w „*ŻŻ*” nr 36 z 6 września 1975 roku w skład Zespołu Szkół Włókienniczych wchodziły następujące szkoły: Technikum Zaoczne o kierunku włókienniczym i ekonomicznym, Technikum Włókiennicze, Zasadnicza Szkoła Doksztalująca, Liceum Zawodowe o kierunku handlowym, Zasadnicza Szkoła Włókiennicza dla Pracujących przy Żyrardowskich Zakładach Lniarskich i Technikum Włókiennicze dla Pracujących.

Powstanie Zespołu Szkół Włókienniczych, którego dyrektorem był nadal mgr inż. Stanisław Stefański pozwalało na lepszą koordynację procesu nauczania oraz bardziej racjonalne wykorzystanie istniejącej bazy dydaktyczno-naukowej.

80-lecie „Liry”

W listopadzie 1975 roku obchodziło swoje 80-lecie zasłużone dla kultury żyrardowskiej, a zarazem jedno z najstarszych w Polsce Towarzystwo Śpiewacze „Lira”. Do licznych życzeń i gratulacji, jakie z tej okazji otrzymali dostojni jubilaci, dołączyło się także w imieniu rzeszy czytelników „*Życie Żyrardowa*” z dnia 15 listopada 1975 roku, w którym napisano: „Niech zawsze towarzyszy Waszej pięknej działalności satysfakcja i uznanie społeczne, zaś Wasze pieśni niosą ludziom wzruszenie i rozgrzewają serca przez następne dziesiątki lat”.

Guzowskie „Mazowsze”

W ślad za „*ŻŻ*” nr 49 z 6 grudnia 1975 roku odnotujmy, że obok wielce zasłużonych zespołów śpiewaczych z historycznymi już tradycjami powstawały nowe. Przykładem tego był Zespół Pieśni i Tańca w Guzowie, który powstał w 1965 roku. Jego organizatorem na bazie rodzin pracowników miejscowego PGR była Halina Zielińska, przy współudziale choreografa Kazimierza Złotnickiego. Z pierwszym koncertem zespół wystąpił w listo-

padzie 1965 roku, zyskując z miejsca uznanie widowni. Potem przyszły sukcesy na skalę krajową. Na eliminacjach WKZZ w Ciechanowie zajął on I miejsce w kategorii zespołów Związku Zawodowego Pracowników Rolnych. Później z okazji zjazdu tej organizacji zespół dał koncert w Sali Kongresowej Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie, skąd program transmitowany był przez telewizję. Po kilku latach kierownictwo zespołem przejęła Jadwiga Frąckiewicz. W 1975 roku Zespół Pieśni i Tańca „Guzów” składał się z 14-osobowego chóru pod batutą Ireny Weber, dwóch grup tanecznych: starszej 16-osobowej i młodszej 24-osobowej oraz 4-osobowej kapeli pod kierownictwem Tadeusza Cupra. Trudnej sztuki tanecznej nauczał choreograf z zespołu „Mazowsze” Michał Jarczyk.

Guzowskie „Mazowsze” uczestniczyło w wielu uroczystościach dożynkowych, warszawskich „Wiankach”, w audycji telewizyjnej katowickiej „Muzyczny plon”, obchodach 100-lecia turystyki polskiej w Kampinosie. Jego występy oglądali liczni goście z zagranicy odwiedzający PRG w Guzowie, a także uczestnicy centralnych dożynek w Poznaniu i Koszalinie.

Pierwsi posłowie i radni woj. skierniewickiego

W dniu 21 marca 1976 roku odbyły się pierwsze wybory do sejmu i wojewódzkich rad narodowych w nowym układzie podziału terytorialnego kraju. „Życie Żyrardowa” nr 13 z 27 marca zamieściło listę posłów wybranych w Okręgu Wyborczym nr 58. w Skierniewicach, w skład którego wchodził Żyrardów. Byli to: Maria Milczarek, Włodzimierz Oliwa, Zofia Ładyńska (Żyrardów), Franciszek Janiak i Stanisław Trojanowski.

Wybrana 21 marca 1976 roku nowa Wojewódzka Rada Narodowa w Skierniewicach liczyła 110 radnych, w tym 8 pochodziło z Żyrardowa. Nazwiska radnych WRN z Żyrardowa podane zostały w „ŻŻ” nr 14 z 3 kwietnia 1976 r. w kolejności: Piotr Myszkowski, Zofia Rozwęc-Wieremiej, Ludwika Bodych, Aniceta Szalewska, Michał Żebrowski, Hanna Fibich, Stanisław Fijałkowski i Stanisław Szkop.

600 lat Mszczonowa

„Życie Żyrardowa” nr 3 z 22 stycznia 1977 roku relacjonowało przebieg uroczystości inauguracyjnej obchody 600-lecia Mszczonowa. Odbyła się ona 16 stycznia, w 32 rocznicę wyzwolenia miasta spod okupacji hitlerowskiej. Uczestniczyli w niej gospodarze woj. skierniewickiego, przedstawiciele Warszawskiego Okręgu Wojskowego z udziałem kompanii honoro-

wej Wojska Polskiego. W tym dniu Gminnej Szkole Zbiorczej nadano imię 25 Pułku Artylerii Pancerniej, który jako pierwsza jednostka WP wkroczył do wyzwolonego w 1945 r. Mszczonowa.

W dniach 27–29 marca 1977 r. obradował w Warszawie 6 Zjazd ZHP. Z tej okazji „*ŻŻ*” z 26 marca zamieściło rozmowę na temat dorobku żyrardowskiej organizacji ZHP przeprowadzoną z komendantem hufca, hm Jerzym Lasotą i hm Zbigniewem Wilkiem – delegatami z Żyrardowa na ten zjazd. Organizacja harcerska w Żyrardowie zrzeszała wówczas ponad 3700 harcerzy, w tym 2400 w szkołach podstawowych. Był to jeden z najwyższych wskaźników zorganizowania młodzieży w woj. skierniewickim.

150-lecie cukrowni w Guzowie

W „*Życiu Żyrardowa*” nr 33 z 20 sierpnia 1977 zamieszczona była informacja o jubileuszu 150-lecia cukrowni w Guzowie. Ta zaprzyjaźniona sąsiadka Żyrardowa była jedną z trzech najstarszych cukrowni w Europie i druga w kraju. Jej powstanie zapoczątkowało wytwarzanie na ziemiach polskich cukru na skalę przemysłową.

Nowe inwestycje, liczne jubileusze, wyróżnienia – wizytówką Żyrardowa w końcu lat 70.

Kładka nad torami. Od wielu lat mieszkańcy Żyrardowa zgłaszali postulat wybudowania kładki nad torami kolejowymi, umożliwiającej przejście pieszych z ulicy Bohaterów do przemysłowej dzielnicy miasta przy ul. Jaktorowskiej. Stąd też „*ŻŻ*” nr 35 z 3 września 1977 roku z satysfakcją informowało, że właśnie brygady Przedsiębiorstwa Robót Kolejowych nr 15 z Warszawy przystąpiły do budowy stalowej kładki nad torami.

Uroczyste otwarcie przejścia nad torami kolejowymi nastąpiło 29 kwietnia 1978 r.

Skierniewickie święto plonów. Nawiązując do tradycji innych regionów kraju, ziemia skierniewicka, począwszy od 1977 roku zaczęła uroczystości obchodzić święto swoich podstawowych plonów: owoców, warzyw i kwiatów. Uczyniono to na bazie działających tu od lat znanych w całej Europie Instytutów Sadownictwa i Warzywnictwa, dzięki którym Skierniewice szczyły się uzyskaniem najwyższej w Polsce średniej statystycznej posiadanych tytułów naukowych w stosunku do liczby ludności. Nazwiska profesorów Szczepana Pieniążka i Zbigniewa Gertycha stały się synonimem „polskiej szkoły” sadownictwa i warzywnictwa, która zdobyła rozgłos

światowy. Jak donosiło „*ŻŻ*” nr 38 z 24 września 1977 roku, Skierniewickie Święto Owoców, Warzyw i Kwiatów zorganizowane w dniach 24–25 września miało być imprezą doroczną o ambicjach ogólnopolskich. Jego celem była popularyzacja dorobku naukowego instytutów skierniewickich wśród szerokich kręgów społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem bezpośrednich producentów zarówno zespołowych, jak i indywidualnych. „Pod względem formy będzie to barwny festyn ludowy w bogatej oprawie miejscowego folkloru i rodzimej twórczości artystycznej. Nie bez powodu połączono to święto z inauguracją nowego roku pracy kulturalno-wychowawczej w woj. skierniewickim – napisano w „*Życiu*”. To skierniewickie święto kulturowane jest do dziś”.

„*Hawana 78*”. Opowiem im o Polsce i Żyrardowie – to tytuł wywiadu zamieszczonego w „*ŻŻ*” nr 26 z 1 lipca 1978 roku z Wiesławem Helbichem – delegatem z Żyrardowa na Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów „*Hawana 78*”. Był to trzeci festiwal, na którym młodzież żyrardowska miała swojego reprezentanta. Wiesław Helbich był przewodniczącym Zarządu Zakładowego ZSMP w Lniarskich.

Wytwórnia wód gazowanych. Lata 70. owocowały wciąż nowymi inwestycjami w mieście. Kolejną z nich była wytwórnia wód gazowanych „*Spolem*” przy ul. Jaktorowskiej, której uruchomienie nastąpiło w sierpniu 1978 roku. Zapowiadając to, „*ŻŻ*” nr 28 z 15 lipca 1978 r. dodawało, że w pierwszym okresie uruchomienia produkcji wytwórnia będzie dostarczała na rynek dziennie około 20 tys. butelek różnych napojów, a docelowo podwoi swoją produkcję.

30 lat z orkiestrą Stefana Sochackiego. W dniu 21 lipca 1948 swój pierwszy koncert dała orkiestra dęta Zakładów Lniarskich, dyrygowana przez Stefana Sochackiego. Jej założycielem – informowało „*ŻŻ*” z 22 lipca 1978 r. – był ówczesny dyrektor naczelny przedsiębiorstwa Włodzimierz Nikonorow. Przechodząc na to stanowisko z Nowej Soli, zabrał ze sobą dyrygenta tamtejszej orkiestry zakładowej Stefana Sochackiego. W Żyrardowie obaj ogłosili nabór muzyków do zakładowej orkiestry dętej. Zgłosiło się tak wielu chętnych, że po kilku zaledwie próbach orkiestra mogła już zaprezentować się na pierwszym publicznym występie. Koncertowały w niej całe rodziny: Buchalskich, Ładowskich, Góraczyńskich, Wojtyszków, Jaroniów. W 1978 roku orkiestra świętowała 30-lecie swojej działalności. Jej dyrygentem pozostawał niezmiennie Stefan Sochacki.

Wrocławskie „Spotkanie Pokoleń”. „*Życie Żyrardowa*” nr 30 z 29 lipca 1978 roku informowało o największej imprezie, która odbyła się we Wrocławiu w ramach obchodów Święta Odrodzenia Polski. W 30. rocznicę utworzenia Związku Młodzieży Polskiej odbyło się tam „Spotkanie Poko-

leń”, w którym uczestniczyli przedstawiciele wszystkich dawnych i współczesnych organizacji młodzieżowych z całego kraju, w tym 14-osobowa delegacja woj. skierniewickiego. W zaprezentowanej tam historycznej paradzie 150 sztandarów z kraju wzięły też udział sztandary żyrardowskie: Związku Walki Młodych i Związku Młodzieży Polskiej.

Dziesięć „Autosanów” z herbem Żyrardowa. Zgodnie z zarządzeniem wojewody skierniewickiego z dnia 4 września 1978 roku uruchomiona została w Żyrardowie miejska komunikacja autobusowa. Uroczyste jej otwarcie odbyło się na skrzyżowaniu ulic w pobliżu Zespołu Szkół Włókienniczych. Tego dnia przejazdy miejskimi autobusami były bezpłatne, a jednocześnie pożegnano się też z komunikacją miejską PKS, funkcjonującą od 1964 roku. Jej zadanie przejął Miejski Zakład Komunikacyjny. Jak zapowiadało „*ŻŻ*” z 2 września 1978 r. Miejski Zakład Komunikacyjny otrzymał do dyspozycji 10 nowych „Autosanów”, które docelowo miały obsługiwać cztery linie, a w sezonie letnim dodatkowo „zieloną linię” na Hamernię.

150-lecie Zakładów Żyrardowskich. W 1979 r. żyrardowskie zakłady przemysłu włókienniczego i całe miasto obchodziły uroczyste 150. rocznicę swojego powstania. Jak informowało „*Życie Żyrardowa*” towarzyszyło temu organizowanie okolicznościowych sesji naukowych, uroczystych posiedzeń KSR, wydanie prac historycznych, a także wybicie pamiątkowego medalu.

Żyrardowski len święcił też w tym jubileuszowym roku kolejny triumf na Międzynarodowych Targach Lipskich. Złoty medal otrzymała tam tkanina odzieżowo-koszulowa produkowana z lnu z domieszką włókna sztucznego. Projekt tkaniny powstał w Dziale Nowych Wyrobów ZPLn, kierowanym przez Marię Twardowską, o czym z satysfakcją informowało „*ŻŻ*” z 20 marca 1979 roku.

Osiedle „Batorego”. Uroczystą oprawę nadano wmurowaniu aktów erekcyjnych pod budowę osiedla „Batorego” i tzw. pawilonu wielofunkcyjnego na Osiedlu „Teklin”. Nastąpiło to w końcu maja 1979 r., o czym informowało „*ŻŻ*” z 2 czerwca. Uczestniczyli w tym przedstawiciele władz centralnych, wojewódzkich, miejskich, zakładów pracy i liczne rzesze społeczeństwa. Na pierwszym etapie miało tam być wybudowanych pięć bloków. Do końca 1981 roku planowano oddać około 200 mieszkań.

M/s „Żyrardów”. „*Życie Żyrardowa*” nr 27 z 17 lipca 1979 r. zamieściło informację o mającym niebawem nastąpić podniesieniu bandery na statku m/s „Żyrardów”. Kadłub statku zbudowany został w stoczni portugalskiej. Prace wykończeniowe prowadziła Stocznia Gdańska. Pod koniec 1979 roku jednostka miała odbyć swój pierwszy rejs do Ameryki Południowej. W związku z tym na początku lipca w Żyrardowie gościli: dowódca statku

kapitan ż.w. Bogusław Korcz i nadzorujący budowę nowej jednostki z ramienia Polskich Linii Oceanicznych inż. Janusz Wakuja. Był to w zasadzie ich pierwszy kontakt z naszym miastem. Wizytę wykorzystano na wzajemne poznanie się, zwiedzenie zakładów pracy i nowych osiedli. Omówiono też wiele szczegółów związanych z budową i wyposażeniem statku oraz podpisanie stałej umowy patronackiej.

Chłodnicowiec m/s „Żyrardów” należał do najnowocześniejszych w naszej flocie. Oto kilka jego szczegółów technicznych: długość 140 metrów, szerokość 18 metrów, nośność 5,5 tys. ton, szybkość 22 węzły. Potężny silnik o mocy 14 tys. koni mechanicznych wyprodukowany został w Zakładach „Cegielskiego” w Poznaniu na licencji szwajcarskiej.

Uroczystość podniesienia bandery na statku m/s „Żyrardów” odbyła się 16 kwietnia 1980 roku na nabrzeżu pomorskim portu gdańskiego – donosiło „ŻŻ” nr 16 z 19 kwietnia. Matką chrzestną była Irena Lipińska. Na środku dziobu statku widniał herb Żyrardowa, a po obu stronach niebieski napis „Żyrardów”. Pomieszczenia wyposażone zostały w lniane obicia, obrusy wyprodukowane w Żyrardowie. Parę dni później statek chłodnia popłynął w swój pierwszy rejs do Ekwadoru i Kolumbii.

Polski przemysł lniarski światowym potentatem w produkcji obrusów. Początek 1980 roku zaowocował nowymi osiągnięciami w życiu gospodarczym żyrardowskich fabryk, a także na niwie sportowej. Informowało o tym „ŻŻ” nr 5 z 2 lutego 1980 roku. Dobiegała wtedy końca modernizacja przędzalni Żyrardowskich Zakładów Tkanin Technicznych, w której instalowano najnowocześniejsze pneumatyczne przędzarki wirowe polskiej konstrukcji, co miało zapewnić dalszy rozwój produkcji i zwiększyć wydajność pracy. Umożliwiało to też uruchomienie produkcji niepalnej przędzy rdzeniowej, potrzebnej przy wytwarzaniu taśm transporterowych dla górnictwa.

Otworzyły się też perspektywy zwiększenia produkcji polskiego lnu. Sprawiała to rosnąca koniunktura na rynku krajowym i zagranicznym na wyroby z włókien naturalnych. W 1978 roku sprzedano już za granicę 33,5 mln metrów tkanin lnianych i około 88 mln metrów tkanin z bawełny, a zapotrzebowanie stale rosło. W 1980 roku Żyrardów był światowym potentatem w produkcji tkanin obrusowych.

Grzegorz Jaroszewski trzecim przelajowcem świata. Na przelajowych mistrzostwach świata amatorów w Szwajcarii odbywających się w styczniu 1980 roku startował kolarz MZKS „Żyrardowianka” Grzegorz Jaroszewski. Wywalczył tam 3 miejsce i zdobył brązowy medal. Po raz pierwszy reprezentant sportu żyrardowskiego stanął na najwyższym światowym podium.

Irena Lipińska posłem. W lutym 1980 roku nasiliła się kampania wyborcza do Sejmu VIII kadencji i wojewódzkich rad narodowych. Wybory odbyły się 23 marca. W skierniewickim okręgu wyborczym przypadają pięć mandatów poselskich. Wśród kandydatów na posłów zgłoszona została Irena Lipińska – pracownica Zakładów Produkcji Odzieżowej „Poldres” w Żyrardowie. Mandat uzyskała.

Nowy pawilon rzemieślniczy. Z inicjatywy miejscowego środowiska rzemieślników, przy poparciu władz miejskich wybudowany został ich pawilon przy ul. Obrońców Stalingradu. Realizowano go systemem gospodarczym. Uroczyste otwarcie pawilonu – informowało „*ŻŻ*” nr 13 z 29 marca 1980 roku – nastąpiło przed kilku dniami. Na powierzchni około 600 metrów kwadratowych zlokalizowano 10 zakładów i warsztatów usługowych. Na piętrze mieściła się mała kawiarnia „Słoneczna”, prowadzona przez Zbigniewa Kwiatkowskiego.

Z relacji „*ŻŻ*” nr 21 z 24 maja 1980 roku dowiadujemy się, że w tamtych dniach Żyrardów wzbogacił się o 3 nowe, ważne inwestycje. Były to: supersam przy ul. Rewolucji Październikowej oraz żłobek i przychodnia dziecięca na osiedlu „Teklin”. W tym samym roku miały jeszcze powstać pierwsze domy na nowym osiedlu „Batorego”.

100 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Mszczonowie. „*Życie Żyrardowa*” nr 23 z 7 czerwca 1980 roku odnotowało przebieg uroczystości jubileuszu 100-lecia OSP w Mszczonowie. Główne uroczystości z tej okazji odbyły się w sali Domu Strażaka, gdzie przybyły poczty sztandarowe bratnich OSP z całego rejonu oraz zaproszeni goście. Grała orkiestra dęta, licząca sobie równo 90 lat. Były gratulacje, odznaczenia i życzenia dla dostojnej jubilatki i jej członków.

Lata politycznego przełomu

W lipcu 1980 roku krajem zaczęła wstrząsać fala strajków wybuchających w różnych środowiskach pracowniczych. Ich nasilenie nastąpiło w sierpniu. Przez cały czas ich trwania toczyły się ciągłe mediacje przedstawicieli strajkujących załóg z wysłannikami rządu. „*Życie Żyrardowa*” nr 36 z 6 września 1980 roku podało radosną wiadomość, że w dniach 30–31 sierpnia komisje rządowe podpisały tekst porozumień z Międzyzakładowymi Komitetami Strajkowymi Szczecina i Gdańska. Jak się okazało, było to tylko doraźne zwycięstwo rozsądku, dobrej woli i politycznej dojrzałości. „*Życie*” zamieściło streszczenie postanowień obydwu dokumentów. Była w nich mowa o powstaniu samorządnych związków zawodowych, które będą miały charakter zgodny z Konstytucją.

W Żyrardowie – jak informowało „Życie” nr 41 z 11 października 1980 roku – pierwszy taki niezależny związek zawodowy powstał w Zakładach Pończosznicych „Stella”. W skład komórki założycielskiej związku, wybranej na początku października 1980 roku, wchodził: Krystyna Gryzielewicz – przewodnicząca, Jerzy Sodoś, Leszek Obłąkowski, Barbara Dumna i Mieczysław Tomaszewski. Należy dodać, że w lipcu 1980 roku załoga tego przedsiębiorstwa strajkowała najdłużej.

„Życie” nr 44 z 1 listopada 1980 r. relacjonowało proces powstania komórek Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” w ŻTT i środowisku służby zdrowia. Żyrardów znajdował się w zasięgu związkowego działania regionu „Mazowsze”. W ŻTT akces do nowych związków zgłosiło już wówczas ponad 700 pracowników. W skład wyłonionego Zarządu Zakładowego NSZZ wchodził: Jan Żak – przewodniczący, Jadwiga Chmielecka – wiceprzewodnicząca, Teresa Kacprzek, Teresa Jakubiak, Zdzisław Choroszo, Wiesław Brycki, Henryk Miksa.

W szeregach NSZZ „Solidarność” wstąpiła wówczas większość pracowników Zespołu Opieki Zdrowotnej w Żyrardowie. Zgodnie z ogłoszoną deklaracją celem nowej organizacji związkowej miała być ochrona praw i godności pracowników, a szczególnie obrona ich interesów materialnych i socjalnych.

W Zakładach Lniarskich pierwsze zebranie informacyjne zorganizowane przez Tymczasowy Zakładowy Komitet Założycielski NSZZ „Solidarność” odbyło się w połowie listopada 1980 roku. Związek ten zarejestrowany został w Warszawie już 30 października. Pracami organizacyjnymi kierował 15-osobowy Tymczasowy Komitet Założycielski pod przewodnictwem Tadeusza Niewiadomskiego – podało „Ż” z 22 listopada 1980 roku.

Zebranie wyborcze NSZZ „Solidarność” w Zakładach Lniarskich odbyło się 7 lutego 1981 roku z udziałem 121 delegatów. W tajnym głosowaniu wybrano Komisję Zakładową i Komisję Rewizyjną. W skład prezydium Komisji Zakładowej wybrani zostali: Tadeusz Niewiadomski – przewodniczący, Ryszard Chudzik i Adolf Madera – wiceprzewodniczący, Irmina Piwońska – sekretarz. W tym czasie – odnotowało „Ż” nr 7 z 14 lutego 1981 r. – „Solidarność” w Zakładach Lniarskich zrzeszała około 3250 członków.

Pod koniec grudnia 1980 roku odbyły się wybory Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w ZPO „Poldres”. Akces do związku zgłosiło tu 70 proc. załogi. Przewodniczącym Komisji Zakładowej został wybrany Kazimierz Dębski – czytamy w „Ż” nr 1 z 3 stycznia 1981 roku.

W październiku 1981 roku na tle braku zaopatrzenia w mięso i jego przetwory oraz inne artykuły żywnościowe, w żyrardowskich fabrykach

i instytucjach wybuchła fala strajków. Rozmowy strajkujących prowadzone z przedstawicielami władz terenowych i centralnych nie załatwiały sprawy. Państwo nie miało rezerw deficytowych towarów.

Strajkującą załogę Zakładów Lniarskich odwiedził wówczas przewodniczący Krajowej Komisji „Solidarność” Lech Wałęsa – odnotowano w „*ŻŻ*” nr 44 z 31 października 1981 roku. Odebrał on rozmowy z członkami Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Zakładach Lniarskich, a następnie spotkał się z kilkutysięczną rzeszą związkowców na dziedzińcu fabrycznym. Strajk w zakładach żyrdowskich dobiegł końca dopiero 4 listopada 1981 roku. „Po 23. dniach postoju w zakładach żyrdowskich i mszczonowskich – czytamy w „*ŻŻ*” nr 46 z 14 listopada 1981 – znowu ruszyły maszyny”.

Skład nowego zespołu „*ŻŻ*” w stanie wojennym

W grudniu 1981 roku w następstwie ogłoszenia stanu wojennego, wydawanie tygodnika „*Życie Żyrardowa*” zostało zawieszono. Ponownie zaczęło się ukazywać po 6 miesiącach przerwy. Decyzja o wznowieniu „*Życia Żyrardowa*” zapadła na posiedzeniu Wojewódzkiego Komitetu Obrony w kwietniu 1982 roku. Po uporaniu się ze sprawami organizacyjnymi pierwszy numer ukazał się 2 lipca 1982 roku w nakładzie 12 tys. egzemplarzy i zwiększonej objętości do sześciu kolumn. Zasięgiem swojego oddziaływania obejmował podobnie jak poprzednio Żyrardów i jego okolice. Jednak w wyniku zaszytych zmian ukształtował się nowy zespół redakcyjny tygodnika. Redaktorem naczelnym został Zdzisław Zasławski. W skład zespołu redakcyjnego ponadto wchodził: Wojciech Babski, Krzysztof Ptaszyński, Stanisław Turowski i Edward Mościcki – fotoreporter. Stałymi korespondentami „*Życia*” w tym okresie byli Witold Romalski i Alicja Matynia. Sekretariat redakcji prowadziła Bogusława Jarosz, a od 1987 roku wspomagała ją Krystyna Gawlińska. W 1983 roku po śmierci Edwarda Mościckiego obowiązki fotoreportera przejął Ryszard Baranowski. W tym roku do zespołu redakcyjnego dołączyła Elżbieta Burakowska, a w 1985 roku – Franciszek Kość.

Siedziba redakcji mieściła się przy ul. Marchlewskiego 41, tel. 36-62 i 47-18.

Wydawcą pozostała nadal RSW „Prasa – Książka – Ruch”, Warszawskie Wydawnictwo Prasowe, Al. Jerozolimskie 125. Druk odbywał się w Prasowych Zakładach Graficznych „Prasa – Książka – Ruch” ul. Nowogrodzka 84.

Na pierwszej stronie „*Życia*” z 2 lipca 1982 roku zamieszczona została odezwa Zespołu Redakcyjnego do Czytelników oraz rozmowa z Jerzym Słomińskim na temat węzłowych problemów społeczno-gospodarczych Żyrardowa.

W tym numerze znalazło się także obszernie wspomnienie pośmiertne o Macieju Twardowskim. Ten długoletni dziennikarz, sekretarz i redaktor naczelny „*Życia Żyrardowa*” zmarł 18 kwietnia 1982 roku, mając niespełna 47 lat.

W kolejnych numerach „*Życia*” wiele miejsca zajmowały informacje o problemach społeczno-gospodarczych i techniczno-produkcyjnych miejscowych fabryk. Mając na uwadze potrzebę przybliżenia społeczeństwu podstawowej wiedzy z zakresu ekonomii i podjętego procesu reformowania gospodarki narodowej, redakcja wprowadziła cykl artykułów pod wspólnym tytułem: „ABC reformy gospodarczej”.

Zawieszenie stanu wojennego

„*Życie Żyrardowa*” nr 26–52 z 24 grudnia 1982 roku odnotowało doniosłą wiadomość, na którą od dawna czekało społeczeństwo polskie oraz światowa opinia publiczna. Rada Państwa na wniosek Rady Ministrów uchwaliła co następuje: „Zawiesza się z dniem 31 grudnia 1982 r. na całym terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stan wojenny wprowadzony ze względu na bezpieczeństwo państwa uchwałą Rady Państwa z dnia 12 grudnia 1981 roku”.

Na początku lutego 1983 r. uczniowie Zasadniczej Szkoły Zawodowej – Specjalnej przy ul. Środkowej otrzymali do użytku nowoczesne warsztaty szkolne. Przy ich budowie wiele prac pomocniczych wykonali w czynie społecznym sami uczniowie i nauczyciele szkoły. „*Życie*” nr 6 z 2 lutego informowało o przebiegu uroczystego otwarcia tych warsztatów.

Miłym akcentem dla żyrardowianek z okazji Dnia Kobiet był telegram z życzeniami przysłany od marynarzy statku „*Żyrardów*”. Adresowany był na ręce matki chrzestnej statku, posłanki Ireny Lipińskiej. Szczególnie ożywione kontakty z załogą statku utrzymywała wtedy żyrardowska organizacja harcerska. W „*ŻŻ*” nr 11 z 18 czerwca 1983 r. czytamy, że każdego roku, gdy statek przebywał w Gdyni, jego załogę odwiedzały delegacje harcerzy z Żyrardowa.

W „*ŻŻ*” nr 20 z 20 maja 1983 r. odnotowano inaugurację obchodów 60-lecia MZKS Żyrardowianka. Z tej okazji odbyła się uroczysta defilada, w której uczestniczyli działacze-seniorzy, piłkarze, kolarze, koszykarze. Były przemówienia, gratulacje, życzenia.

„*Życie Żyrardowa*” nr 38 z 23 września 1983 r. zapowiadało przewidywaną zmianę granic Żyrardowa. Na wniosek wojewody skierniewickiego miasto po raz trzeci w swojej historii miało zmienić granice administracyjne. W myśl przedstawionych propozycji jego obszar miał być powiększony o 314 ha, wydzielonych z gmin – Wiskitek i Jaktorowa. Do Żyrardowa miały być włączone: część wsi Kozłowice Nowe, Henryszew i Mariampol oraz wieś Teklin w całości. W rezultacie obszar miasta zwiększał się do 1435 ha, a liczba ludności do 40 tys.

Uchwała o zmianie granic administracyjnych Żyrardowa, a także Skierniewic i Sochaczewa zapadła 30 listopada 1984 roku na sesji Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach. Zamieszczając tę wiadomość, „*ŻŻ*” nr 51 z 20 grudnia 1984 roku zaznaczało, że przyłączone do Żyrardowa tereny będą przeznaczone głównie pod budownictwo mieszkaniowe.

Nie przewidując związanych z tym w przyszłości kłopotów dla nowych władz, nieopatrznie rozbudowywano placówki służby zdrowia w mieście. „*Życie Żyrardowa*” nr 1 z 5 stycznia 1984 roku relacjonowało przebieg uroczystego przekazania do użytku nowych obiektów służby zdrowia: 100-łóżkowego pawilonu szpitalnego, zmodernizowanego oddziału dziecięcego i przychodni specjalistycznej. W nowym pawilonie znalazły pomieszczenie dwa 50-łóżkowe oddziały: neurologiczny i reumatologiczny.

Żyrardowscy kibice sportu z radością odebrali wiadomość, podaną przez „*ŻŻ*” nr 6 z 9 lutego 1984 roku o kolejnym sukcesie reprezentanta Żyrardowianki Grzegorza Jaroszewskiego. Na mistrzostwach Polski w kolarstwie przełajowym w Strzelcach Krajejskich 4 lutego 1984 roku zdobył tytuł mistrza Polski.

Lata świetności Spółdzielni Spożywców. W lipcu 1984 roku Powszechna Robotnicza Spółdzielnia Spożywców w Żyrardowie obchodziła 80-lecie swojej działalności. Była to jedna z najstarszych spółdzielni w Polsce, z bogatymi tradycjami działalności gospodarczej, oświatowo-kulturalnej i patriotycznej. Przypomnijmy za „*ŻŻ*” nr 27 z 5 lipca 1984 roku, że w roku swojego 80-lecia PRSS posiadała 73 sklepy, piekarnie, masarnię, wytwórnię wód gazowanych, ciastkarnię, kioski zakładowe, prowadziła gastronomię otwartą i zamkniętą. Łącznie na etatach pracowały w niej wówczas 663 osoby.

100-lecie OSP-ZPL. „Ani ogień im nie straszny, ani woda” – pod takim tytułem „*ŻŻ*” nr 39 z 27 września 1984 roku zamieściło opis przebiegu uroczystości 100-lecia żyrardowskiej straży pożarnej, której początek dała OSP w Żyrardowskiej Fabryce Wyrobów Lnianych. Odbył się m.in. korowód wozów straży pożarnej z całego województwa. Szczególną uwagę wśród tych pojazdów zwracała „*Minerwa*”, najstarszy, na tym terenie czynny wóz

z Teresina zbudowany w 1924 roku. Członkowie Związku Ochotniczych Straży Pożarnych w Żyrardowie na swój jubileusz otrzymali sztandar od mieszkańców miasta. Z tej okazji otwarto też okolicznościową wystawę w muzeum okręgowym, dokumentującą dzieje żyrardowskiej straży oraz wydano jej monografię.

Śmierć zasłużonego pedagoga. „*Życie Żyrardowa*” nr 4 z 24 stycznia 1985 roku zamieściło nekrolog o śmierci zasłużonego dla kilku pokoleń nauczyciela, wychowawcy młodzieży, organizatora tajnego nauczania, działacza społecznego, dyrektora żyrardowskiego liceum – mgr. Jana Michała Langiewicza.

100 lat żyrardowskiego szpitala. W 1984 roku mijała 100 rocznica działalności szpitala w Żyrardowie. Uroczyste obchody tego doniosłego wydarzenia zaprogramowano na listopad 1985 roku. Na tę okoliczność powołany został Komitet Organizacyjny Obchodów, który swój program obwieścił na szpaltach „*ŻŻ*” nr 7 z 14 lutego 1985 roku.

Pozdrowienia dla czytelników „ŻŻ” od uwielbianej pary aktorskiej. „*Życie Żyrardowa*” nr 22 z 30 maja 1985 r. na pierwszej stronie zamieściło pozdrowienia dla swoich czytelników przekazane przez Isaurę i Leoncia. Brazylijscy aktorzy Lucielli Santos i Rubena de Falco – odtwórcy ról Isaury i Leoncia w słynnym serialu telewizyjnym – przebywali pod koniec maja na ziemi skierniewickiej.

Ostatnia droga prezydenta Tadeusza Waska. Prezydent Żyrardowa inżynier Tadeusz Wasek zmarł nagle 13 sierpnia 1985 roku. Kondukt – do bramy cmentarza – przeszedł wśród gęstego szpaleru ludzi. Nad otwartą mogiłą prezydenta Żyrardowa żegnał Jerzy Słomiński.

Zofia Bartosiewicz posłem na Sejm IX kadencji. W niedzielę 13 października 1985 roku odbyły się wybory do Sejmu PRL IX kadencji. Kandydatką na posła z Żyrardowa była Zofia Bartosiewicz i została wybrana.

Światowy eksporter spirytusu. W zestawieniu z trudnościami, przeżywanymi przez Zakłady Przemysłu Spirytusowego „Polmos” w Żyrardowie w okresie transformacji ustrojowej warto przypomnieć, co napisano o tych zakładach w „*ŻŻ*” nr 2 z 9 stycznia 1986 roku. W 1985 roku ZPS „Polmos” na eksport przeznaczyły 82 proc. ogólnej produkcji spirytusu. Jego odbiorcami były: Szwajcaria, Holandia, Hiszpania, Francja, Grecja, Wyspy Kanaryjskie, Jugosławia, Czechosłowacja, NRD. Ogółem w tym roku zagraniczni odbiorcy zakupili ponad 8200 tys. litrów spirytusu wyprodukowanego w Żyrardowie.

Odznaczenia dla dziennikarzy „ŻŻ”. W styczniu 1986 roku Rada Państwa przyznała odznaczenia państwowe dziennikarzom „*ŻŻ*”. Elżbieta Burakowska udekorowana została Złotym Krzyżem Zasługi, a Ryszard Ba-

ranowski Srebrnym Krzyżem Zasługi – informowało „*ŻŻ*” nr 3 z 16 stycznia 1986 roku.

Od nr 41 z 9 października 1986 roku „*ŻŻ*” zwiększyło swoją objętość do ośmiu kolumn.

Pierwszy numer „*ŻŻ*” z 1 stycznia 1987 roku otwierał wywiad z prezydentem Żyrardowa inż. Jerzym Słomińskim na temat głównych problemów życia miasta. W następnych numerach „*Życia*” zamieszczanych było dużo materiałów historycznych dotyczących Żyrardowa. Ich autorami byli m.in. Włodzimierz Marek Wiatr, Alina Gryciuk, Jerzy Naziębło, Andrzej Stawarz, Andrzej Góralski i prof. Władysław Pałucki.

„*Życie Żyrardowa*” nr 14 z 2 kwietnia z 1987 r. odnotowało przebieg piątego Ogólnopolskiego Zjazdu Liceów Ogólnokształcących im. Stefana Żeromskiego, który odbył się w Żyrardowie. Do naszego miasta zjechało wówczas 15 delegacji młodzieży i pedagogów szkół, noszących imię pisarza.

Przemysł wspomaga służbę zdrowia. W styczniu 1988 roku załoga Żyrardowskich Tkanin Technicznych zakupiła w Danii i przekazała na rzecz szpitala głowicę do ultrasonografu, także wcześniej przez nią zakupionego. Urządzenie służyło do badania tarczycy, sutków i jąder.

Pod koniec 1987 roku do szpitala trafił też tzw. kombajn hematologiczny firmy amerykańskiej, zakupiony przez załogę Zakładów Lniarskich.

„Jest to pierwsze tego typu urządzenie w Polsce, które wykonuje pełną morfologię wraz z rozmazem i badanie szpiku kostnego” – czytamy w „*ŻŻ*” nr 2 z 14 stycznia 1988.

Wybory do rad narodowych. W dniu 19 czerwca 1988 r. odbyły się kolejne wybory do rad narodowych szczebla podstawowego i wojewódzkiego. W skład miejskiej Rady Narodowej IX kadencji w Żyrardowie wybranych zostało 65 radnych. Jak informowało „*ŻŻ*” nr 27 z 7 lipca 1988 roku na pierwszej sesji MRN przewodniczącym Rady wybrany został ponownie Eugeniusz Szczygieł. Jego zastępcami wybrano: Stanisława Stefańskiego, Antoniego Pałuckiego i Sylwestra Strzelczyka.

Na prezydenta Żyrardowa powołany został Jerzy Słomiński.

160-lecie Zakładów Lniarskich. „*Życie Żyrardowa*” nr 4 z 26 stycznia 1989 r. zamieściło program obchodów 160-lecia Żyrardowskich Zakładów Lniarskich. Zapowiadano w nim przeprowadzenie cyklu odczytów historycznych, konkursów, przygotowanie okolicznościowych wystaw. Planowano wydać okolicznościowy znaczek, proporczyk oraz jubileuszowy bieżnik. Kulminacja obchodów przypadła na dzień 28 kwietnia 1989 roku i połączona została z obchodzonymi w mieście Dniami Kultury Robotniczej. Nikt wtedy jeszcze nie przewidział, że były to ostatnie obchody jubileuszowe tej fabryki jako głównej żywicielki mieszkańców Żyrardowa i okolic, świętowa-

ne z takim rozmachem. Póki co, „*ŻŻ*” nr 37 z 14 września 1989 roku jeszcze informowało o konsekwentnym wdrażaniu programu modernizacji fabryki. Instalowano w niej nowe urządzenia i maszyny. Polepszano warunki pracy załogi. Podnoszono jakość produkcji i jej wydajność.

Dalszy ciąg opracowania zamieszczony zostanie w kolejnym „*Roczniku*”.

“Life in Żyrardów” 60 years old

Summary

This is the second part of the article which deals with problems discussed in the local newspaper entitled “Life in Żyrardów”.

The first part of the article published in “*Rocznik Żyrardowski*” (volume VII) presents the origin, functioning, operation and the main issues discussed in the newspaper until 1969.

In this part, economic, social, political and historical issues, which mainly referred to the town and the surrounding areas were further presented. Nationwide issues, which influence the course of local issues, are also discussed in the newspaper.

As far as local issues are concerned, the author keeps track of what happened to date in Żyrardów and surrounding areas in the years 1970 to 1989 with regard to economy, education, housing, municipal issues, health care, sports and culture.

The newspaper also contains articles regarding the history of Żyrardów and its surroundings, political issues including organizational and personal ones (dealing with the allocation of general positions in the town).

The author also depicts cooperation of the aforementioned town with Lourmarin town in France, where Filip de Girard was born and was buried.